

LAUREACI LITERACKIEJ NAGRODY NOBLA

Kalendarz rocznic 2016

STYCZEŃ

4.01. HENRI BERGSON
75. rocznica śmierci – 1941.
Nagroda Nobla – 1927.

Urodził się 18.10.1859 r., filozof francuski. Otrzymał nagrodę jako „znak uznania dla jego jaskrawych i podtrzymujących wiarę w życie idei, a także dla wyjątkowego mistrzostwa z jakim te idee były wcielane”.

Utworthy: *Ewolucja twórcza* 1907 (wyd. pol. 1912), *Wstęp do metafizyki* 1903 (wyd. pol. 1910), *Śmiech* (wyd. pol. 1977), *Pamięć i życie* (wyd. pol. 1988), *Dwa źródła moralności* (wyd. pol. 1993).

10.01. SINCLAIR LEWIS
65. rocznica śmierci – 1951.
Nagroda Nobla – 1930.

Urodził się 7.02.1885 r., powieściopisarz amerykański. Nagrodzony za „potężną i wyrazistą sztukę prozatorską oraz rzadką umiejętność tworzenia za pomocą satyry i humoru nowych typów i charakterów”.

Utworthy: *Arrowsmith* 1925 (wyd. pol. 1929), *Babbitt* 1922 (wyd. pol. 1927), *Cass Timberlane* 1945 (wyd. pol. 1947), *Elmer Gantry* 1927 (wyd. pol. 1959), *Samuel Dodsworth* 1929 (wyd. pol. 1932), *Ulica Główna* 1920 (wyd. pol. 1933).

10.01. JAROSLAV SEIFERT
30. rocznica śmierci – 1986.
Nagroda Nobla – 1984.
115. rocznica urodzin – 23.09.1901 r.

Czeski poeta. Wyróżniony za „twórczość przenikniętą zmysłowością, otwartością i bo-

gactwem kreatywnej fantazji, która daje obraz ludzkiej niezłomności i wielostronności”.

Utworthy: *Być poetą: wybór liryków* (wyd. pol. 1997), *Odlewanie dzwonów* 1967 (wyd. pol. 1990), *Wszystkie uroki świata: przypadki i wspomnienia* 1981 (wyd. pol. 1991).

18.01. RUDYARD KIPLING
80. rocznica śmierci – 1936.
Nagroda Nobla – 1907.

Urodził się 30.12.1865 r., angielski poeta i prozaik. Nagrodę Nobla otrzymał za „zmysł obserwacyjny, dojrzałość idei i wybitny talent prozatorski”.

Utworthy: *Kim* 1901 (wyd. pol. 1902), *Księga dżungli* 1894 (wyd. pol. 1900), *Druga księga dżungli* 1895 (wyd. pol. 1902), *Puk z Pukowej Górki* 1906 (wyd. pol. 1924), *Stalky i spółka* 1899 (wyd. pol. 1923), *Światło, które zagasło* (wyd. pol. 1992), *Takie sobie bajeczki* 1902 (wyd. pol. 1903), *Zaginiony legion* (wyd. pol. 1987).

29.01. ROMAIN ROLLAND
150. rocznica urodzin – 1866.
Nagroda Nobla – 1915.

Zmarł 30.12.1944 r., powieściopisarz francuski, biograf i dramaturg. Nagrodzony za „wielki idealizm utworów literackich, za współczucie i za umiłowanie prawdy, z którą opisuje on różne charaktery ludzkie”.

Utworthy: *Colas Breugnon* 1919 (wyd. pol. 1921), *Dusza zaczarowana* 1922-1923 (wyd. pol. pełne 1949-1954), *Haendel* 1910 (wyd. pol. 1958), *Jan Krzysztof* 1904-1912 (wyd. pol. pełne 1925-1927), *Mahatma Gandhi* 1923 (wyd. pol. 1926), *Piotr i Lucja* 1920 (wyd. pol. 1951), *Życie Bethovena* 1903 (wyd. pol. 1914).

18.02. TONI MORRISON**85. rocznica urodzin – 1931.****Nagroda Nobla – 1993.**

Powieściopisarka i eseistka amerykańska. Wyróżniona za to, że „w powieściach charakteryzujących się siłą wizji literackiej i poetyckich wartości, przedstawia najważniejsze problemy amerykańskiej rzeczywistości”.

Utwory: *Dom* (wyd. pol. 2013), *Jazz* (wyd. pol. 1996), *Miłość* (wyd. pol. 2005 i 2014), *Najbardziej niebieskie oko* (wyd. pol. 2014), *Pieśń Salomonowa 1977* (wyd. pol. 1980), *Raj* (wyd. pol. 1999), *Umiłowana* (wyd. 1996 i 2014).

19.02. ANDRE GIDE**65. rocznica śmierci – 1951.****Nagroda Nobla – 1947.**

Urodził się 22.10.1869 r., prozaik francuski. Nagrodzony za „głębokie i znakomite artystycznie utwory, w których ludzkie problemy przedstawione są z nieustraszonym umiłowaniem prawdy i głęboką przenikliwością psychologiczną”.

Utwory: *Ciasna Brama* 1909 (wyd. pol. 1958), *Edyp* 1931 (wyd. pol. 1933), *Falszerze* 1925 (wyd. pol. 1929), *Immoralista i inne utwory* 1902 (wyd. pol. 1984), *Izabella* 1911 (wyd. pol. 1969), *Jeżeli nie umiera ziarno* 1924 (wyd. pol. 1962), *Lochy Watykanu* 1914 (wyd. pol. 1937), *Symfonia pastoralna* 1919 (wyd. pol. 1982).

18.03. ODYSEAS ELITIS, właśc. Odyseas Alepudelis**20. rocznica śmierci – 1996.****Nagroda Nobla – 1979.****105. rocznica urodzin – 2.11.1911 r.**

Poeta grecki. Nagrodę Nobla otrzymał za „twórczość poetycką, która w nurcie greckiej tradycji z odczuwalną siłą i intelektualną precyzją maluje walkę człowieka o wolność i niezależność”.

Utwory: *Orientacje* (1939), *Sześć i jedna do nieba* (1960), *Drzewo światła i czternasta piękność* (1971), *Król-Słońce* (1971), *Maria Nefeli* (1978).

23.03. ROGER MARTIN DU GARD**135. rocznica urodzin – 1881.****Nagroda Nobla – 1937.**

Zmarł 22.08.1958 r., pisarz francuski. Otrzymał literacką Nagrodę Nobla za „siłę artystyczną i prawdę w przedstawieniu człowieka, a także najbardziej odczuwalnych problemów współczesnego życia”.

Utwory: *Jan Barois* 1913 (wyd. pol. 1956), *Rodzina Thibault* 1922-1940 (wyd. pol. 1926-1939).

24.03. DARIO FO**90. rocznica urodzin – 1926.****Nagroda Nobla 1977.**

Włoski satyryk, autor sztuk teatralnych, reżyser, kompozytor. Wyróżniony jako ten, „który rywalizuje z błaznami średniowiecznymi w krytykowaniu władzy oraz popieraniu godności uciskanych”.

Utwory: *Czerwona dekada* (2011), *John Padan odkrywa Amerykę* (1998); *Miasteczko nietoperzy* (2005); *Przypadkowa śmierć anarchisty* (2002).

28. 03. MARIO VARGAS LLOSA**80. rocznica urodzin – 1936.****Nagroda Nobla 2010.**

Peruwiański pisarz, dziennikarz, myśliciel i polityk. Nagrodzony przez Akademię Szwedzką za „odwzorowanie struktur władzy i stanowcze obrazy indywidualnego oporu, buntu i porażek jednostki”.

Utwory: *Ciotka Julia i skryba* 1977 (wyd. pol. 1983), *Dyskretny bohater* 2013 (wyd. pol. 2014), *Gawędziarz* 1987 (wyd. pol. 1997), *Historia Alejandra Mayty* 1984 (wyd. pol. 1991), *Kto zabił Palomina Molero?* 1986 (wyd. pol. 1995), *Lituma w Andach* 1993 (wyd. pol. 1998), *Marzenie Celta* 2010 (wyd. pol. 2011), *Miasto i psy* 1963 (wyd. pol. 1971), *Pantaleon i wizytantki* 1973 (wyd. pol. 1976), *Pochwała macochy* 1988 (wyd. pol. 1993), *Raj tuż za rogiem* 2003 (wyd. pol. 2003), *Rozmowa w Katedrze* 1969 (wyd. pol. 1973), *Szczeniaki* 1967 (wyd. pol. 1973), *Szelmostwa niegrzecz-*

nej dziewczynki 2006 (wyd. pol. 2007), *Święto kozła* 2000 (wyd. pol. 2002), *Wojna końca świata* 1981 (wyd. pol. 1992), *Wyzwanie* 1959 (wyd. pol. 1976), *Zeszyty don Rigoberta* 1997 (wyd. pol. 1997), *Zielony dom* 1966 (wyd. pol. 1975).

KWIECIEŃ

13.04. SAMUEL BECKETT

110. rocznica urodzin – 1906.

Nagroda Nobla – 1969.

Zmarł 22.12.1989 r., dramaturg, prozaik i eseista irlandzki piszący po angielsku i francusku. Nagrodzony za to, że „w nowych dla dramatu i prozy formach ukazuje wzniosłość człowieka w jego skrajnym opuszczeniu”.

Utwory: *Czekając na Godota* (wyd. pol. 1994), *Dzieła dramatyczne* (wyd. pol. 1988), *Końcówka* 1957 (tł. pol. w „Dialogu” 1961 nr 12), *Malone umiera* (1997), *Molloy i cztery nowe* (wyd. pol. 2004), *Nowele* (wyd. pol. 1958), *Pierwsza miłość* (wyd. pol. 1973), *Sen o kobietach pięknych i takich sobie* (wyd. pol. 2011), *Watt* (wyd. pol. 1993), *Wierność przegranej* (wyd. pol. 1999).

15.04. TOMAS GÖSTA TRANSTRÖMER

85. rocznica urodzin – 1931.

Nagroda Nobla – 2011.

Zmarł 26.03.2015 r., szwedzki poeta, pisarz i tłumacz. Wyróżniony za „zwięzłe, przejrzyste obrazy, które dają nam świeży dostęp do rzeczywistości”.

Utwory: wybory poezji w języku polskim: *Dziki Rynek: Żywym i umarłym* (1989), *Moja przedmowa do ciszy* (1992), *Muzeum motyli* (1994), *Gondola żałobna* (1996), *Późnojesienny labirynt* (1997), *Niebieski dom* (2000), *Podśluchany horyzont* (2005), *Wiersze i proza 1954-2004* (2012).

MAJ

5.05. HENRYK SIENKIEWICZ

170. rocznica urodzin – 1846.

100. rocznica śmierci – 15.11.1916 r.

Nagroda Nobla – 1905.

Powieściopisarz i nowelista polski. Wyróżniony Nagrodą Nobla „za wybitne osiągnięcia w dziedzinie eposu”.

Utwory: *Bartek Zwycięzca* (1882), *Bez dogmatu* (1976), *Hania* (1876), *Janko Muzykant* (1880), *Krzyżacy* (1900), *Latarnik* (1882), *Ogniem i mieczem* (1884), *Pan Wołodyjowski* (1888), *Potop* (1886), *Quo vadis* (1896), *Rodzina Połanieckich* (1895), *W pustyni i w puszczy* (1911), *Za chlebem* (1880).

CZERWIEC

6.06. GERHART HAUPTMANN

70. rocznica śmierci – 1946.

Nagroda Nobla – 1912.

Urodził się 15.11.1862 r., dramaturg, prozaik i poeta niemiecki. Nagrodzony „przede wszystkim w uznaniu jego płodnej, różnorodnej i wybitnej działalności w dziedzinie sztuki dramatycznej”.

Utwory: *Atlantis* 1912 (wyd. pol. 1927), *Dzwon zatopiony* 1896 (wyd. pol. 1899), *Hanusia* 1894 (wyd. pol. 1899), *Kacierz z Soany* 1918 (wyd. pol. 1927), *Samotni* 1891 (wyd. pol. 1892), *Szaleniec Boży Emanuel Quint* 1911 (wyd. pol. 1964), *Tkacze* 1892 (wyd. pol. 1905), *Woźnica Henszel* 1899 (wyd. pol. 1900).

30.06. CZESŁAW MIŁOŚZ

105. rocznica urodzin – 1911.

Nagroda Nobla – 1980.

Zmarł 14.08.2004 r. Poeta i eseista polski. „Artysta języka, który w życiu pełnym prób i zawiedzionych nadziei użył swoich wyjątkowych talentów i moralnej odwagi, aby przedstawić wymowny komentarz na temat naszej epoki”.

Utwory: POEZJA: *Antologia osobista: wiersze i poematy* 1998, *Gdzie słońce wschodzi i kędy zapada* 1974, *Inne abecadło* 1998, *Kontynenty* 1999, *Miasto bez imienia* 1969, *Ocalenie* 1945, *Poemat o czasie zastygłym* 1933, *To* 2000, *Traktat moralny* 1848, *Traktat poetycki* 1957, *Trzy zimy*. ESEJE: *Człowiek wśród skorpionów* 1962, *Legends nowoczesności: eseje okupacyjne* 1996, *Ogród nauk* 1979, *Rodzinną Europą* 1959, *Ziemia Ulro*

1977, *Zniewolony umysł* 1953, WSPOMNIENIA: *Poszukiwanie ojczyzny* 1991, *Rok myślowego* 1990, *Zaczynając od moich ulic* 1985, POWIEŚCI: *Dolina Issy* 1955, *Piesek przydrożny* 1997, *Zdobyć władzy* 1953.

LIPIEC

2.07. ERNEST HEMINGWAY

55. rocznica śmierci – 1961.

Nagroda Nobla – 1954.

Urodził się 21.07.1899 r., prozaik amerykański. Nagrodzony za opowiadanie *Stary człowiek i morze*, które jest „hymnem o moralnym zwycięstwie, które otrzymuje człowiek poniósłszy klęskę”.

Utwory: *49 [Czterdzieści dziewięć] opowiadań* 1938 (wyd. pol. 1964), *Komu bije dzwon* 1940 (wyd. pol. 1957), *Mieć i nie mieć* 1937 (wyd. pol. 1958), *Pożegnanie z bronią* 1929 (wyd. pol. 1931), *Ruchome święto* 1964 (wyd. pol. 1966), *Słońce też wschodzi* 1926 (wyd. pol. 1958), *Stary człowiek i morze* 1952 (wyd. pol. 1956), *Śmierć po południu* 1932 (wyd. pol. 1971), *Śniegi Kilimandżaro* 1936 (wyd. pol. 1956), *Za rzekę w cień drzew* 1950 (wyd. pol. 1961), *Zielone Wzgórza Afryki* 1935 (wyd. pol. 1959).

10.07. ALICE MUNRO

85. rocznica urodzin – 1931.

Nagroda Nobla – 2013.

Kanadyjska pisarka, autorka głównie opowiadań. Nagrodzona przez Akademię Szwedzką jako „mistrzyni współczesnego opowiadania”.

Utwory: *Coś, o czym chciałabym ci powiedzieć* 1974 (wyd. pol. 2014), *Drogie życie* 2012 (wyd. pol. 2013), *Dziewczęta i kobiety* 1971 (wyd. pol. 2013), *Jawne tajemnice* 1994 (wyd. pol. 2014), *Kocha, lubi, szanuje...* 2001 (wyd. pol. 2011), *Księżycze Jowisza* 1982 (wyd. pol. 2014), *Miłość dobrej kobiety* 1998 (wyd. pol. 2013), *Odcienie miłości* 1986 (wyd. pol. 2014), *Przyjaciółka z młodości* 1990 (wyd. pol. 2013), *Taniec szczęśliwych cieni* 1968 (wyd. pol. 2013), *Uciekinierka* 2004 (wyd. pol. 2009), *Widok z Castle Rock* 2006 (wyd. pol. 2011), *Za*

kogo ty się uważasz? 1978 (wyd. pol. 2012), *Zbyt wiele szczęścia* 2009 (wyd. pol. 2009).

24.07. ISAAC BASHEVIS SINGER, pseud.

Warshofsky

25. rocznica śmierci – 1991.

Nagroda Nobla – 1978.

Urodził się 14.07.1904 r., amerykański pisarz, Polak z pochodzenia piszący w języku jidysz. Wyróżniony za „pełną uczucia sztukę prozatorską, która wyrastając z polsko-żydowskich tradycji kulturalnych porusza jednocześnie odwieczne problemy”.

Utwory: *Dwór* 1967 (wyd. pol. 1983), *Sosza* 1977 (wyd. pol. 1991), *Spuścizna* 1969 (wyd. 1983), *Sztukmistrz z Lublina* 1960 (wyd. pol. 1983), *Śmierć Matuzalema i inne opowiadania* (wyd. pol. 1990).

26.07. GEORGE BERNARD SHAW

160. rocznica urodzin – 1856.

Nagroda Nobla – 1925.

Zmarł 2.11.1950 r., dramaturg i prozaik angielski pochodzenia irlandzkiego. Nagrodzony Nagrodą Nobla za „twórczość naznaczoną idealizmem i humanizmem, za przenikliwą satyrę, która często łączy się z wyjątkowym pięknem poetyckim”.

Utwory: *Cezar i Kleopatra* 1898 (wyst. pol. 1921), *Dom serc złamanych* 1919 (wyst. pol. 1930), *Kandyda* 1898 (wyst. pol. 1906), *Major Barbara* 1905 (wyst. pol. 1910), *Pigmalion* 1913 (wyst. pol. 1914), *Profesja Pani Warren* 1898 (wyst. pol. 1904), *Szczygli zaulek* 1892 (wyst. pol. 1908), *Święta Joanna* 1923 (wyst. pol. 1924), *Uczeń diabła* 1897 (wyst. pol. 1903), *Żołnierz i bohater* 1894 (wyst. pol. 1904).

SIERPIEŃ

12.08 JACINTO BENAVENTE Y MARTINEZ

150. rocznica urodzin – 1866.

Nagroda Nobla – 1922.

Zmarł 14.07.1954 r., dramaturg hiszpański. Nagrodę Nobla otrzymał za „błyskotliwe mistrzostwo, z jakim kontynuuje tradycje hiszpańskiego dramatu”.

Utwory: *Żle kochana* 1913 (wyd. pol. 1925).

15.08. GRAZIA DELEDDA**80. rocznica śmierci – 1936.****Nagroda Nobla – 1926.****145. rocznica urodzin – 27.09.1871 r.**

Powieściopisarka i nowelistka włoska. Nagrodzona za „poetyckie dzieła, w których z jaskrawą plastycznością opisuje życie jej ojczyznej wyspy, a także za głębię w podejściu do ludzkich problemów w całości”.

Utwory: *Annalena Bilsini* 1927 (wyd. pol. 1929), *Popiół* 1904 (wyd. pol. 1906), *Sprawiedliwość* 1899 (wyd. pol. 1909), *Trzcina na wietrze* 1917 (wyd. pol. 1934), *Ucieczka do Egiptu* 1925 (wyd. pol. 1928).

20.08. SALVADORE QUASIMODO**115. rocznica urodzin – 1901.****Nagroda Nobla – 1959.**

Zmarł 14.06.1968 r., poeta włoski. Wyróżniony Nagrodą Nobla za „poezję liryczną, która z klasyczną żywiołowością wyraża tragiczne doświadczenie naszych czasów”.

Utwory: *Poezje* 1938 (wyd. pol. 1961).

25.08. EYVIND JOHNSON**40. rocznica śmierci – 1976.****Nagroda Nobla – 1974.**

Urodził się 29.07.1900 r., prozaik szwedzki. Nagrodzony za „sztukę powieściową, przeglądającą się w czasie i przestrzeni i służącą wolności”.

Utwory: *Chmury nad Metapontem* 1957 (wyd. pol. 1981), *Czasy jego wysokości* 1960 (wyd. pol. 1976), *Fale przyboju* 1946 (wyd. pol. 1975), *Powieść o Olofie* 1937 (wyd. pol. 1977).

WRZESIEŃ**12.09. EUGENIO MONTALE****35. rocznica śmierci – 1981.****Nagroda Nobla – 1975.****120. rocznica urodzin – 12.10.1896 r.**

Poeta włoski. Nagrodę Nobla otrzymał za „znaczące osiągnięcia w poezji, która odznaczała się przenikliwością oraz wyrażaniem zupełnie pozbawionych iluzji poglądów na życie”.

Utwory: *Poezje wybrane* (wyd. pol. 1987).

19.09. WILLIAM GOLDING**105. rocznica urodzin – 1911.****Nagroda Nobla – 1983.**

Zmarł 19.06.1993 r., prozaik angielski. Uhoonorowany Nagrodą Nobla za „powieści, które dopomagają zrozumieć warunki funkcjonowania człowieka we współczesnym świecie”.

Utwory: *Chrystus* (wyd. pol. 1995), *Magik* (wyd. pol. 1995), *Naręczona księcia* (wyd. pol. 1995), *Papierowi ludzie* 1984 (wyd. pol. 1988), *Ruchomy cel* (wyd. pol. 1997), *Siła bezwładu* 1959 (wyd. pol. 1970), *Spadkobiercy* 1955 (wyd. pol. 1989), *Twarzą w twarz* (wyd. pol. 1998), *Widzialna ciemność* 1979 (wyd. pol. 1986), *Wieża* 1964 (wyd. pol. 1966), *Władca much* 1954 (wyd. pol. 1967).

20.09. JORGOS SEFERIS, właśc. J. Stilianos Seferiadis**45. rocznica śmierci – 1971.****Nagroda Nobla – 1963.**

Urodził się 29.02.1900 r., poeta i eseista grecki. Nagrodzony za „wybitne utwory liryczne, oddające pokłon światu starożytnych Hellenów”.

Utwory: polskie przekłady w *Antologii poezji nowogreckiej* 1970.

PAŹDZIERNIK**20.10. ELFRIEDE JELINEK****70. rocznica urodzin – 1946.****Nagroda Nobla – 2004.**

Austriacka pisarka, autorka powieści utworów scenicznych. Nagrodzona za „demaskowanie absurdałności stereotypów społecznych w powieściach i dramatach”.

Utwory: *Amatorki* (2005), *Babel; Podróż zimowa* (2013), *Dzieci umarłych* (2009), *Je-steśmy przynęta kochanie* (2009), *Kupieckie kontrakty* (2010), *Moja sztuka protestu: eseje i przemówienia* (2012), *Zajazd* (2001), *Pianistka* (1997), *Pożądanie* (2007), *Wykluczeni* (2005), *Żądza* (2007).

LISTOPAD

28.11. JOSIF BRODSKI
20. rocznica śmierci – 1996.
Nagroda Nobla – 1987.

Urodził się 24.05.1940 r., poeta i eseista rosyjski. W 1977 r. przyjął obywatelstwo amerykańskie. Wyróżniony Nagrodą Nobla

za „uniwersalne wartości całokształtu twórczości literackiej, odznaczające się jasnością myśli i poetycką siłą”.

Utwory: *Dwadzieścia sonetów do Marii Stuart* (1993), *Lustro weneckie* (1993), *Marmur* (1993), *Mniej niż ktoś* (1989), *82 wiersze i poematy* (1989), *Poezje* (1993), *Poezje wybrane* (1990).

Oprac. GRAŻYNA BILSKA